

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 an întreg 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dăru la casa cu 1 fl. mai mult pe an; — trimis cu poșta în înțrului monarhiei pe 1 an întreg 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinătate pe 1 an 10 fl. sau 22 franci, pe 6 luni 5 fl. sau 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIUL

Diariu politic, national-economic și literar.

Anul IV.

Ori-ce inserate,

se platesc pe serie sau linia, cu litere merute garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a doua și a treia câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin assemnatiunile poștei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ în Sibiu.

Nr. 68.

— Sibiu, Sâmbătă 22/3 Septembrie. —

1881.

Espositiunea romana.

„Centrul festivitatilor nationale, cari decurgu în Sibiu de Sâmbătă încôce, este espositiunea romana. Si cum se nu fia, candu ea cu tôte greutalile câte i s'au pusu în cale, într'unu timpu relativu foarte scurtu, si totusi pôte testifica lumei, că Romanii au vigôrea vitalitatii, cu care infrangu si nimicescu tôte obstaculele.

Dar noi nu voimu acum se scriemu nici despre greutatile invinse, nici despre vitalitatea romanésca. Noi voimu se introducemu pe publiculu cetitoriu în acelu centru alu fesivitatiloru, care inveselesc pe ori-ce Romanu si stôrce admiratiunea strainiloru.

Nu esageramu, suntemu competati, că-ci scimu, că ceea ce s'a facutu, nu este totulu ce în inpregiurari normale s'ar fi potutu face.

Ne oprimu aci, pentru-că se ajungemu la scopulu, ce ne-amu propusu, pentru-că si cetitorii mai departati se pôta insii gusta bucuri'a, de care noi cei ce eramu de față la deschiderea espositiunei ne amu invrednicitu.

Vomu mai spune numai, că Sâmbătă la 12 ôre, în sal'a dela „Imperatulu Romaniloru“ dl. P. Cosma, printr'unu discursu foarte la locul seu, pe largu si elocuentu, a datu espressionu sentimentiloru, de cari erau stapaniti în acelu momentu toti cei din numeros'a adunare. Primirea discursului seu a fostu o dovada nedisputabila, că ceea ce a disu dl. presidentu alu comitetului espositiunei, a fostu disu din anim'a tuturoru. Éta dar

Discursulu dlui P. Cosma, rostitu în 15/27 Augustu, cu ocaziunea deschiderei espositiunei nationale romane din Sibiu.

„In numele comitetului esecutivu Ve salutu apostoli ai pazei, amici ai labôrei!

Diu'a de astadi este o serbatôre marétia pentru poporulu romanu din patri'a nôstra!

Judece-o altii cum voru voi, ea va remanea o di memorabila pentru noi, cari desconsiderati de tóta lumea, astadi dovedimu că suntemu unu poporu teneru, plinu de viétia, însufletitu pentru progresu, unu poporu, care pricepe spiritulu timpului, si dupa modestele sale poteri nesuesce la perfectiunare.

Industri'a este în timpulu de astadi mesur'a, cu care se cumpanesce valôrea unui poporu.

În care mesura se desvôlta industri'a la unu poporu, în aceea înaintétia toti ceialti factori, dela cari se conditionétia bunastarea lui, — comerciulu, agricultur'a, artele, sciintiele etc., pentru-că ea le nutresce si le încaldiesce pe tôte.

Dar nu numai bas'a bunastarei si a civilizatiunei este ea, ci totu-odata conservatoriulu libertatiloru publice, pentru-că ea ne dă elementulu celu mai independentu în statu, — class'a de mijlocu, fara de care, se potu face lucruri mari, se potu cuceri popôre chiaru, libertatile inse castigate în cele mai multe casuri cu sangele, nu se potu conserva.

Dovada istori'a trecutului, si dovada presente, că acolo sunt libertatile cetatienesci mai adeverate, unde class'a de mijlocu este mai desvôltata.

Patri'a nôstra preste totu este o tiéra agricola si nu se pôte lauda inca astadi, cu vreo industria desvôltata.

Pâna eri-alalta-eri: meseriile si industria mica éra totulu ce se cultivá la noi, dar si aceste mai multu prin elementulu germanu, inportatu aici si provediutu cu privilegii anume pentru cultivarea industriei.

Chiaru si astadi totu acelu elementu este conducatoriulu pe acestu terenu, mai cu séma, acestuia sunt de a se multiamu ôrziunile patriei nôstre si stadiulu, în care se află industria.

Nu se pôte negá inse, că barbatii seriosi si aduncu cugetatori din sinulu elementului domnitoriu, vediendu că statulu nu mai este în stare se sustina pe toti căti parasescu bancele scôlei, că finantiele statului nu se potu vindeca pe câtu timpu pentru acoperirea recerintiiloru statului modernu ne marginimu la modestele isvôre vechi, că colossal'a diferentia între importu si esportu seracesce poporulu cu pasi gigantici — s'au apucatu de lucru si cu totu zelulu nisuescu, că se destepte si desvôlta în poporulu magiaru sensulu pentru industria si comerciulu, se'lu invetie a le înbratiosia sicultiva.

Cu tôte aceste inse, legionu este numerru acelora, cari preferu a traí numai din meritele predecessoriloru lor, cari condemnétia ciocanulu si reshoiulu, si pretindu că statulu se ingrigésca de sustinerea lor.

Si eu me temu, că pâna candu pretensiunea acestora este menagiata, precum în fapta este, pâna candu în ochii societatii si în ai guvernului chiaru, diplom'a de industriasi este inferiôra celei de nobilu, pâna candu totu se mai inpartu inca diplome nobilitare si se inpartu, pentru-că totu sunt inca ômeni, cari le ceru si cari punu pondu pe ele, zelulu braviloru initiatori nu vâ produce rezultatulu doritu.

Dar chiaru aceste nesuintie puçinu efectu producu la poporulu romanu, pentru-că de elu este rece anim'a celoru de alta limba, elu nu este obiectulu ingrigiriloru lor, dar nu vedemu semne de ingrigire nici chiaru acolo, de unde cu totu dreptulu amu potea astepta.

Vedemu de e. că aplicariile poporului secuescu sunt studiate si considerate din tôte punctele de vedere.

Are aplicare spre industria: vine guvernulu si în mijloculu lui redica scoli industriale pe spelele statului.

Are aplicare spre prasirea vitelor sau spre agronomia, ilu cêrca cu luminarea, ilu aplica la instituttele si economiile de acéta natura ale statului.

Totu asemenea se urmétia si cu celu magiaru.

Ei bine! se tacu de alte tinuturi ale patriei nôstre, întrebu numai: cu ce possede mai puçinu simtiu pentru industria decâtu Secuiulu, p. e. motiulu din muntii apuseni ai Transilvaniei, care cu productele sale de lemnu cutriera mai întréga Ungari'a?

Sau partile Beiusiului si ale Vasicoului? din comitatulu Biharei, unde în fiecare comuna se cultiva câte unu ramu de industria?

Cu nimicu!

Si totusi nici în minte nu'i vine nimenui, că si în acele parti se ridice instituttele, din care se invetie poporulu a se perfectiona, că din labôrea se se pôta trage unu folosu corespondietoriulu osteleloru sale.

În masse vietuescu agronomii nostri pe totu teritoriulu locuitu de ei; esista undeva în mijloculu lor vreo scôla de agronomia, în carea se se pôta perfectiona si agronomulu romanu în limb'a sa? nu esista!

Suntemu dedati a fi intimpinati din partea compatriotiloru nostri cu inputarea, că poporulu romanu preste totu este mai inapoiatu în toti ramii de cultura că multe alte popôre din patria.

Ei bine! chiaru de ar fi asia, cine pôta vin'a?

Poporulu romanu nici într'unu casu!

N'are Romanulu alta vina decâtu numerru, tenacitatea si eminentele calitati, cu cari l'a înzestratu natur'a. (Asia e!)

Desvôltarea acestoru virtuti a trebuitu paralisata în trecutu prin legi apasatôre pentru elu, si prin privilegii pentru altii, că-ci între conditiuni egale pôta n'ar fi potutu concure cu elu acele popôre.

urm'a credulitatii si bland succésu a'lu (Du-

Sunt eternisate în condicele de legi timpurile, candu Romanulu că atare, lipsitu în Transilvania de tôte drepturile politice, nu numai că nu avea facultate a se ocupa cu industria, dar nu'i érá permisu nici macaru a purta vestminte mai fine. (Asia e! reu destulu!)

Nu cu multu înainte de 1848 s'au întemplat casuri, că abia a potutu intra Romanulu cu procesu în vre-unu tiechu de industriari. (Reu destulu!)

Chiaru si astadi simtimu nefastele urmari ale acelor timpuri, candu Romanulu în patri'a sa trebuia se se dechiare de venetica grecu, că se pôta intra în vreo companie de comercianti, carea că atare se bucurá de niscari privilegii. (Asia e!)

Industri'a la noi că în tóta lumea s'a întemeiatu si desvôltatu cu privilegii. Si astadi emulétia statele întru aflarea mijlóceloru pentru protegierea ei.

Este deci unu ramu alu culturei, care si chiaru între inpregiurari normale are lipsa de protectiune deosebita; éra sub persecutiuni nici cugeta nu se pôte la elu. (Asia e!)

Ei bine, on. adunare! Dupa seculi de suferintie, sub conditiunile ce vi-le enarai, are dreptu cineva a se mira de aceea, că aplicarea spre industria nu este deplinu desvôltata în Romanu?

Aru avea dreptu cineva a judeca pe Romanu, daca ar nutri antipatia chiaru cătra toti acei ramii de cultura, pe carii din neamu în neamu nu 'i-a cunoscutu, pentru-că nu'i érá permisu a'i cultiva? (Durere! asia e!)

Este în dreptu cineva a judeca pe Romanu, pentru-că elu a remasu în deretrulu celoru privilegiati?

Asia credu, că omu seriosu si iubitoriu de dreptate, are numai se admire si puçinulu progresu, ce dupa unu timpu atâtu de scurtu, si cu mijlóce atâtu de modeste, pôte observa la Romanu pe tôte terenele de cultura, — că-ci Romanulu si astadi, în er'a egalei îndreptatiri, departe de a fi încuragiatu din mijlócele statului, la cari si elu contribue milióne, (dreptu este!) este avisatu numai la seraci'a sa, si inca si aci la totu pasulu paralisatu, denuntiatu, si suspitionatu în cele mai sante sintiemente patriotice ale sale. (Aplause! reu destulu!)

Espositiunile sunt astadi cunoscute de cele mai eficace ocaziuni: spre a se cunósce popôrele, a invetia unulu dela altulu, a nesú la emulare si prin asta la perfectiunare (asia e!)

Se facu espositiuni generale pentru toti ramii de cultura, si se facu espositiuni mai restrinse; tôte inse, că se pôta coresponde pe deplinu destiatiunei lor, au se se bucuru de spriginulu moralu si materialu alu statului.

Aceste conditiuni ne lipsescu noue cu totulu.

Unic'a autoritate nationala cu scopu culturalu, ce avemu în patria „Asociatiunea transilvana pentru literatur'a romana si cultura poporului romanu“ conformu chiamarei sale culturale, isi inpusese problem'a de a încuragia si ramulu industriei.

— La începutulu activitatii sale, inca si în anul 1862 a arangiatu o modesta espositiune în Brasiovu, éra în adunarea sa generala din anul trecutulu aflase, că a sositu timpulu, că se védia ce progresu au facutu Romanii în decursu de 19 ani, pe acestu terenu? dispusesse deci: că în anul acesta cu incepere din diu'a de astadi, se se mai arangedie aici în Sibiu o espositiune industrială si de agricultura, — dar nici chiaru ei nu i s'a permis acéta.

Precum sciti, ea si pusese în lucrare tôte, că espositiunea se se arangedie sub prestigiulu si conducerea sa; inaltulu guvern inse, dela care din sumele votate în bugetu anume spre asemenea scopuri, se ceruse unu ajutoriu de 2000 fl. pentru premii, a reflectatu-o la strict'a observare a statelor sale, interpretandu-le totu-odata astfel:

că între marginile acelor ea nu este îndreptățită a arangia espositiuni.

Facia cu această intervenire a puterii, ce a avut Asociatiunea se făca alta, decât să se retraga ?!

Astfelu a și urmatu.

Ceea ce n'a fostu permis in se unei reuniuni, cu scopulu espresu in statute pentru „cultur'a poporului romanu“, nu este interdisu nici unui cive alu statului; deci acei Români din Sibiu, alu caroru nume Ve sunt cunoscute din apelulu nostru, chiar și din acelu motivu, că se paraliză deprimatōrea impresiune ce a produsu sistarea in peptulu fiacarui Romanu — s'au resoltu a luă sub scutul și răspunderea lor arangiarea espositiunii sistate, și au facutu totu ce le-a fostu posibilu, că espositiunea, cătu de modesta, dara se se făca.

Recunoscem că este unu lucru cam neusitatu, că asemeni espositiuni se se arangedie numai din produsele unui elementu, intr'o țiera, unde impreuna vietuescu mai multe popōra.

Asta in se provine: de o partē din natur'a Romanului, care ține multu la individualitatea sa nationala; și nu numai nu doresce a se mândri cu pene străine, că se trēca de mai multu decât este, ci fericitu daca ilu lasu altii in pace, preferesce a se lipi chiaru de defectele sale, numai că elu se se pōta manifestă in faci'a lumii, de aceea ce l'a datu Ddieu.

De alta parte provine de acolo, că espositiunea a fostu inițiată de cătra Asociatiune, carea conformu chiamarei sale, numai de a poporului romanu cultivare este datōre, dara și in dreptu a se ingriji.

Si in fine această convine chiaru și înaltului guvernului, care in harti'a sa din 26 Juniu a. c. Nr. 28784 adresată cătra Asociatiune, espresu accentuēdia, că: „nu titlulu nationalu alu espositiunii l'a îndemnātu se incuviintiedie sistarea ei.“

De și este deci neusitata o asemenea espositiune, cu atātu mai interessanta, și in rezultatele sale, intr'o țiera poliglota, cu atātu mai fructifera trebue se fia, că-ci servesce de indemnu popōraloru conlocitōre, că se emuledie între sine, se invetie unulu dela altulu, și se progresedie spre binele și înflorirea mamei comune.

Că unulu care și pe timpulu, candu espositiunea eră fētulu Asociatiunii eram la postul cel am onōre a'lu ocupā astadi, — că unulu deci, care sum in cunoscinti'a tuturor anteactelor espositiunii, sum datoriu a Ve raportā, că intervenirea guvernului, sau spunendu adeverulu, sistarea espositiunii inițiate prin Asociatiune, imi place a crede: „contra intentiunii înaltului guvern“, — a alteratu fōrte multu reusirea espositiunii nōstre.

Căci, de și înaltulu guvern se exprimā categoricu, că caracterulu nationale alu espositiunii nu servesce de motivu pentru sistarea ei, poporulu nostru totusi blandu și supusu poruncilor cum este elu din natura, mai ajutatu și de unii fricosi din inteligentia, apoi intimidatu prin altii, carii nu ne sunt amici, au interpretatu intervenirea guvernului, că espressa voia a lui, că espositiunea romana se nu védia lumin'a; deci că se nu se espuna persecutiuniloru organeloru statului și pentru acestu lucru nevinovatu, la cele mai multe parti ale patriei s'au retrasu dela participare.

Afara de această s'a respanditu cu intentiune faim'a, că esponentii voru fi supusi la contributiuni noue, că obiectele espunende nu li se voru retramite, că aici domnescu morburu epidemice, și alte asemenea lucruri, cari tōte au aflatu crediementu la cei mai multi producenti, cari la inceputu erau aplecati a participā la espositiune.

In fine noue ne lipsesce autoritatea Asociatiunii, care in restimpu de 20 ani și-a sciutu cuceri increderea tuturor Romaniloru.

Noi nu dispunem de organele administratiunii publice, cari in contactu nemijlocitu cu poporulu, sunt celu mai puternicu factoru pentru capacitatea lui la asemenea întreprinderi.

Nu ne bucuram nici de spriginulu materiale alu statului și alu întreprinderiloru de comunicatiune.

Că simpli civi, și cu mijlōce materiale fōrte modeste, cum sunt toti Romanii, — n'amu dispusu nici de spese necesarie, că se tramitemu agenti la punctele cele mai însemnate, cari cu graiu viu se informiedie pe producenti despre însemnata espositiunii.

Afara de aceste chiaru timpulu fisicu ne-a lipsitu, că se desvoltam agitaciunea necesara, căci dela constituirea nōstra până astadi sunt numai

52 dile, pe candu altii pregatescu asemenea întreprinderi cu ani înainte.

Uniculu amic sinceru ne-a fostu jurnalistic'a romana din patria, pe unde a potutu petrunde, s'a nisuitu se deseste și luminedie poporulu despre însemnata actului; éra cea straina, și cu deosebire cea magiara, încātu nu ne-a ignoratu cu totulu, și-a batutu jocu numai de întreprinderea nōstra, sau a denunțiatu-o de unu lucru periculosu pentru statu, precum suntemu dedati a vedea denunțiatu astadi totu ce este romanescu.

O multime de obiecte deci, puse in vedere la inceputu, cari aru fi fostu margaritarele espositiunii nōstre, nu ni s'au tramisu din cauzele enumerate, cari tōte isi tragu originea din intervenirea guvernului.

Cu tōte aceste veti aflā d-vōstra in modest'a nōstra espositiune lucruri, cari dovedescu unu progresu in bucuratoriu pe tōte terenele de cultura; ba veti aflā lucruri, la cari dejā cu mandrie potemu atrage atentiunea lumii civilizate, cu cari cutezu a afirma, că nu mi se va inputa de nemodestia, candu dicu celu puținu atātā: că cu prospecte sigure de invingere potemu provocā la concurentia pe vericare poporu din patria.

Talentulu, gustulu esteticu, diligenti'a și ingeniositatea femeiei romane se manifesta in espositiunea nōstra intr'unu modu admirabilu.

Industri'a de casa a țierancei romane aru face onōre ori carei natiuni civilizate!

Nu me simțiu competentu, nici capace a apretia dupa meritu sublimitatea obiectelor espuse din partea asilului „Elen'a Dōmna“ din Bucuresci.

Ve va surprinde repede progresu alu meseriariloru romani, cari la espositiunea precedentă asia dicēdu nici nu existau, astadi cu capulu radicatu potu se se presente la ori-care espositiune.

Pe terenulu artelor in ca veti gasi astfelu de talente, cari incuragate dupa meritu, aru produce minuni.

Espositiunea nōstra de altmintrea nu are menitiunea de a emula cu espositiunile altoru popōre mai favorite de sōrte. Ea este espositiunea unui poporu, care abia pōte numerā o generatiune nascuta între referintie mai umane.

Ea are scopulu, că noi insine se ne cunoscem. Se vedem cu ochii ce scim și ce nu scim!

Ce potemu dejā astadi presentā lumii că semnu de civilizatiune? și in care directiune avem se ne desvoltam tōte puterile, că se ne procuram o stare mai buna, se progresam cu timpulu, și se potemu ajunge pe altii.

Din acestu punctu de vedere ve rogu eu se binevoiti a judecā modest'a nōstra întreprindere, pe care prin această o dechiaru de deschisa.

(Dupa „Telegr. rom.“ Nr. 96.)

Raportulu comisiunii esmise pentru cenzurarea operateloru incurse, privitōrie la comentariulu legei comunale din 1871 art. XVIII și din 1876 art. V.

Onorabilu Comitetu alu Asociatiunii transilvane!

Comisiunea esmisa prin conclusele ddo 20 Maiu a. c. Nr. 137 pentru cenzurarea operateloru intrate in urm'a concursului publicatu de cătra comitetulu Asociatiunii transilvane ddo 18 Sept. 1880 Nr. 238 pentru unu comentariu alu legei comunale din 1871 modificata prin art. de lege V din 1876, luandu la o seriōsa și matura cercetare și cenzurare ambe operatele intrate, are onōre a relationā și opinionā urmatōrele:

Ambe operatele sunt lucrate cu multu zel, multu diligentiya și cunoscintia de lucru, și cuprindu in sine multe dispositiuni din alte legi referitōrie la drepturile și obligamentele comunelor norme in articli de legea comunala, — de alta parte, ambe operatele ținu mai puținu contu de esplicarea terminiloru juridici și respective a legei comunale — asia cătu operatele se potu privi mai multu că o colectiune de legi ce se referescu la comuna, decâtu de aceea ce si-a propusu de problema concursulu comitetulu Asociatiunii transilv., adeca de a dá poporului și asia dicēdu carturariloru de măn'a a dōu'a, unu manualu alu legei comunale usioru de întielesu.

De și ambii auctori la compunerea operateloru sale au scapatu din vedere cea mai principala condițiune exprimata in concursu, că: „operatulu se fia compusu in limb'a romana, stilu usioru de întielesu, in care totusi precisiunea terminiloru juridici se fia respectata cu rigōre, tōte in se terminii juridici esplicati asia, in mntea...“

tate“ — totusi comparandu operatele, este vedeatu și fara indoieła, cumcā auctorulu „sine lege chaos“ s'a apropiatu mai multu de condițiunile concursului, — și daca ar potē fi vorba de premiarea vre-unui din operatele intrate, comisiunea ar potē opinionā numai pentru operatulu care corespunde condițiuniloru concursului, sau celu puținu stā mai aprōpe de acelea.

De óre ce in se auctorulu „sine lege chaos“ înainte de a opinionā comisiunea preste operatele predate spre cenzurare, și înainte de a asteptā deliberatulu comitetului, prin scrisōrea sa ddo 30 Juliu a. c. adresată la comitet. Asociatiunii și-a descoperitu numele in persōna: Josifu Popu jude reg. cercualu, declarandu cumcā nu voiesce că operatulu seu se mai fia consideratu că obiectu alu concursului de premiere, — asia comisiunea regretandu prea grabit'a descoperire și declaratiune a dlui Josifu Popu, operatulu acesta de altmintrea lucratu cu multu diligentiya, și cunoscintia de lege, nu'lu mai pōte privi că obiectu alu concursului de premiere; — acestu operatu in se și până candu ar vedē lumina altulu mai completu și mai corespunditoriu condițiuniloru concursului, va suplini lacun'a de multu simțita pe acestu terenu. Dreptu aceea operatulu cu motto: „sine lege chaos“ alu carui auctoru este dl Josifu Popu, se reaclude aci sub I spre a se inapoiā auctorului.

Ce privesce alu doilea operatu „lex semper loqui praesumitur“, de și acestu operatu este lucratu cu multu diligentiya, asia cătu numai definitiunea conceptului „comun'a“ că persōna juridica (dupa cun o numesce auctorulu acestui operatu „persōna juridica“) cuprinde in sine preste 3 cōle; — de și mai incolo acestu operatu contine multu materialu folositoriu și referitoriu la legea comunala — totusi comisiunea nu pōte recomandā nici acestu operatu spre premiere, din urmatōriele motive:

a) Pentrucă auctorulu acestui operatu scapandu din vedere problem'a pusa: că poporului romanu și carturariloru cari stau in nemidiolocita atingere cu dinsulu, se li se dea unu manualu alu legei comunale instructivu și usioru de întielesu — la compunerea operatului seu a ținutu mai multu contu la citarea, culegerea și adunarea legiloru referitōrie la legea comunala, și mai virtosu trecēdu preste legile ungurene, a ținutu mai multu contu de legile ce sunt in vigōre in fransilvani'a — asia, cătu operatulu acestui auctoru ar potea servi mai multu că unu manualu alu legei comunale pentru carturarii mai inteligenti și barbatii mai maturi, precum sunt juristii etc., carora le-ar revocā in memoria dreptulu romanu, comentariulu lui Unger referitoriu la dreptulu civilu austriacu etc.

b) Pentrucă acestu operatu in sistemulu ce urmēdia la citarea legiloru, întretieserea acelor, și la esplicarea lor este inferioru operatului „sine lege chaos“.

c) Pentrucă din acestu operatu lipsescu cu totulu §§-ii 18—31 ai art. V ex 1876 cari §§-ii inlocuindu §§-ii 91—98 din art. de lege XVIII ex 1871 scosi din valōre — ar fi trebuitu se se întretiesc in operatu dupa §. 90 a articlului de lege XVIII ex 1871.

d) Pentrucă in privinti'a stilului operatulu acesta se vede a fi imbracatu in forme straine, și sintaxa quasi traductiune germana, și pentru aceea este greu de întielesu.

e) Pentrucă in privinti'a limbii, operatulu contine o limba necorecta și greu de întielesu — ba in multe locuri chiaru și curiōsa, asia d. ex. sunt espresiunile la interpretarea §-lui 89: „recărpirea damnului“ — „recărpirea folosului“ — „recărpirea stricatiunii“ — „spalarea vatamarei casionate“ — „damnificatulu“ — „neingrijintia“ „reutatia“ — „pretiulu preplacerei specialii“ etc.

Operatulu alu 2-lea se reaclu sub II spre a se inapoiā auctorului.

Sibiu, 20 Augustu 1881.

B. P. Harsianu, ref. comisiunii, P. Cosma, Siolutiu. *)

*) Acestu actu esitu dela comitetulu Asociatiunii transilvane pentru literatur'a și cultur'a poporului romanu, are dreptu ori-cine se'lu cunōsca; totusi noi unii voindu a crutiā susceptibilitati omenesci, nu l'amu fi scosu in publicu, dacă unu dnu profesoru tocma din caus'a acestui actu nu ar fi lovit cu tōta violentia de a dreptulu in bun'a credintia și lealitate a comisiunii cenzuratōrie, a comisiunii și a biuroului. Asia dara publicam actu respectivu, carui îi va urmā si procesulu verbale luat asupra lui. De aci incolo se judece jurisconsultii competenti in cunoscintia de causa.

Red.

Nr. 260—1881.

Procesu verbale

luatu in siedinti'a comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, tinuta in 24 Aug. 1881.

Presiedinte: Jacobu Bologna, vice-presied.

Membrii presenti: Josifu St. Siulutiu, Joanu Popescu, Parteniu Cosma, Joanu Rusu, Zacharia Boiu, Dr. Harionu Puscariu, B. P. Harsianu, Constantin Stezariu, N. P. Petrescu. Secretariu: Georgiu Baritiu.

§. 163. Se dà in discussiune meritória raportulu comisiunei de censure, compusa din dnii membrii: B. P. Harsianu, Parteniu Cosma, Josifu St. Siulutiu, spre a'si dà opiniunea asupra manuscrizelor intrate la concursu, si anume unulu cu motto: „Sine lege chaos“ si altulu cu: „Lex semper loqui praesumitur“, cari amendoue au de subiectu alu cercetarei lor legea comunala din 1871, articulu XVIII modificatu prin articulu V din 1876.

Comisiunea dupa ce premete in raportulu seu, cã a luatu la o seriósã si matura cercetare ambele operate, le face apoi critic'a la amendoue, afla cã ambele sunt lucrate cu multa diligentia; de si nici unulu dintre concurenti n'a ajunsu idealulu, totusi autorulu „sine lege chaos“ s'a apropiatu mai multu de conditiunile concursului, in càtu daca ar mai poté fi vorba de premiarea unuia din operatele intrate, comisiunea ar poté opinã numai pentru acestu operatu; de óre ce inse auctorulu „sine lege chaos“ neastepandu votulu comisiunei si alu comitetului si-a retrasu operatulu seu, asia a remasu numai unu concurentu; dara operatulu acestuia comisiunea nu'lu póte recomandã pentru premiare, si acestu votu negativu alu seu ilu motivédia cu 5 argumente, cari se potu cunósce din raportulu ce se alatura la acestu procesu verbale. Intre altele afla, cã concurentele a comisu chiaru si unele erori de sciintia si cã §§-ii dela 18—31 i-a trecut cu vederea, éra mai virtosu pune temeiu greu pe impregiurarea, cã limb'a romanésca in care este scrisu acestu comentariu „lex semper loqui praesumitur“, nu este calificata nici macaru cã se o pricépa inteligenti'a mijlocia, necum propriulu poporu sateanu.

Dupa o lunga discussiune, intru care unii membrii au cerutu cã cu privintia la limba se fimu acuma la inceputu mai indulgenti càtra concurenti, se nu respingemu operatele neconditionatu, ci aretandu-le erorile de limba se'i invitamu a le corege, a'si netedí si stilulu, propunerea comisiunei se pune la votu si se adópta cu 8 voturi contra unuia, enunciandu-se cã comitetulu nu póte recomandã adunarei generale operatulu „lex semper loqui praesumitur“ spre a se premiã.

§. 164. Dupa aceste membrulu J. Popescu propune, cã pentru aceeași lege comunala se se publice unu concursu nou totu cu premiu de 150 fl.

Indata inse dlu B. P. Harsianu face o contrapropunere in acelu sensu, cã comentarea lelei comunale din 1871—6 se nu se mai puna in concursu, cã-ci publiculu deocamdata are la màna comentariulu dlui Josifu Popu, pe care daca nu l'ar fi retrasu, comisiunea de siguru l'ar fi recomandatulu pentru premiare, ci in locu de acésta Dni'a-sa recomanda cu totu deadinsulu darea in concursu spre a se comentã alte legi de suprema importantia pentru poporu, si anume legea de succesiune, legea de testamente si legea silvanala.

Dupa-ce s'a incinsu din nou o discussiune fórté seriósã, punendu-se la votu propunerea dlui membru Popescu, cade cu maiortate de 7 voturi contra unuia.

Domnulu Harsianu vediendu imposibilitatea de a pune acum indata legile susu citate la concursu, isi modificã opiniunea in acelu sensu, cã o comisiune de juristi se se esmita anume spre a esaminã, care legi aru trebui se fia comentate mai de urgentia pentru poporu. Acésta propunere care proprie este o amenare, fu adoptata in unanimitate.

Verificarea acestui procesu verbale se concrede dniloru: Siulutiu, Popescu, Harsianu.

Jacobu Bologna.

G. Baritiu,
secretariu.

S'a verificatu. Sibiuu, in 25 Augustu 1881.

Siulutiu, Popescu, Harsianu.*

Espositiunea.

(Prelungirea terminului). Aceea ce s'arã disu noi in Nr. precedente, relative la prelungirea espositiunei, au fostu usioru de prevediutu.

Conformu publicatiuniloru anterióre, espositiunea nóstra deschisa in 27 Augustu érá se se inchida Marti in 6 Septembre. Acelu terminu s'a prelungitu pãna in 14/2 Septembre, adeca pãna la tãrgulu de tíera, ce se face aici in Sibiuu. Reusit'a stralucita, si precum amu mai observatu, necurmat'a frequentare nu numai de càtra publiculu nostru romanescu, ci si de càtra celu de nationalitati straine, apoi venirea continua de alti óspeti din departare, a indemnatu pã comitetulu de 15, cã se ia acésta decisiune, dela care numai in casu de unu timpu ploiosu de mai multe dile va fi in stare se'lu abata.

Asia dara acea parte a publiculu, pentru care terminulu de diece dile fusese prea scurtu spre a se delectã de tesaurii adunati in pavilionulu espositiunei, mai are alte diece dile la dispositiune, si nu ne indoimu, cã cei mai multi se voru scí folosí de acelea, pe care nici cã le voru uitã in viéti'a lor.

Repetimu si acilea vechi'a nóstra dorintia, cã dintre multimea individoru romani trecuti prin sciintiele superiori si anume in archeologia, ethnologia si preste totu in istori'a vechia, cunosctori totuodata ai poporului nostru in nenumeratele relatiuni ale vietiei, se nu scape din mana acésta ocaziune minunata, ci pe càtu timpu stã espositiunea din Sibiuu deschisa, se faca studie aprofunde asupra diverselor parti ale ei din tóte punctele de vedere, pãna ce nu apuca se'lu faca altii asia, in càtu citindu-le noi, se ni se urce sangele in faciã, cã dupa espositiunea universale dela Vien'a din a. 1873. Intre pedeci grele aruncate in cale din tóte partile, ne-a succésu acésta proba manifesta de adevérata activitate nationale; se nu scapãmu ocaziunea din mana, spre a'i ficã óresicum rezultatele si a face cã urmele sale se remana nesterse din memori'a si spiritulu nostru. Mai pe susu de tóte se punemu celu mai mare temeiu pe portulu, pe costumulu poporului nostru. Chiaru acuma se observa aceeași procedura la espositiunea femeiloru de tóte nationalitate Ungariei deschisa in 14 Augustu cu mare pompa in Budapest'a. Se facu studie asupra porturiloru slovace, serbesci, romanesci, secuiesci etc., cu care ocaziune insusi „P. Lloyd“ din 31 Aug. nu are incatrau, o spune curatu, cã in tieseturi si cuseturi, in desemnuri si in gruparea coloriloru de càtra femeile romane, se afla fara nici-o dificultate urmele cele mai batetórie la ochi ale portului si gustului domnitoriu in Rom'a si Itali'a, inainte cu dóue mii si mai bine de ani, urme de acelea nenumerate, de care se desgrópa chiaru pãna in dio'a de astadi din ruinele cetatiloru inmortentate inainte cu 1800 de ani prin lav'a Vesuviului si din ale altora ruinate prin barbari, precum este buna-óra chiaru si Aquincum, care in florise acolo, unde stã astadi cetatea Bud'a si suburbiele sale.

Avemu trebuintia de documente istorice. Éta o parte essentielle din acelea, scósa chiaru din viéti'a poporului nostru.

Se afla in midiulocu nostru barbatí si juni intru tóta vigórea vietiei lor, cari dispunu totuodata de mai multe óre libere preste di; acestia mai multu cã ori-care altii se'si tina de datoría si punctu de onóre a studiã barbatesce espositiunea ce li se presenta atãtu de frumósa si abundanta in obiecte, precum fórté puçini o voru fi visatu vreodata. Se nu mai astepte totu dela betrani, cã acestia se pórté jugurile dela oístea (rud'a) carului. —

Ungari'a.

Cã de trei septemani incóce publiculu din Ungari'a pe langa ce este fórté agítatu prin faimele false si pline de reutate ale pressei ungueresci, mai are si alte sciri seriose, care merita tóta atentiunea lui.

Din faim'a de invasiunea romaniloru pe la passulu Buceu s'au alesu una din minciunile cele mai impertinente, precum noi aici sciamu cu totii fórté bine. Nu s'a intemplatulu din partea romaniloru nici macaru vreo calcare de hotaru din acelea nenumerate comisse in tóte timpurile de càtra proprietarii secui in muntii Romaniei, pre candu proprietarii de acolo dormiau cã scaldati. Comisiune mixta din ambele tieri a esitu la faci'a locului si a constatatu cã nu a fostu nimicu. Insusi „Pester Lloyd“ s'a vediutu constrinsu a se demintí pe sine, a se plesni preste gura.

Intr'aceea fostulu ministru de externe comitele Juliu Andrassy, care petrece de càtãva timpu la Clusiu si pe la mosiile sale, aflã cu cale a merge

si la Sinai'a spre a'si face onorurile sale regelui Romaniei. Acolo magnatul nostru fu primitu de càtra MM. LL. regele si regin'a cu distinctiune ce se apropie de aceea ce se dà monarchiloru. Regin'a ilu primí in costumu romanescu introdusu la curte de càtiva ani incóce si mergendu la prandiu ii dete braçulu. Acésta visita adusa in combinatiune cu visit'a de deunadi a archiducelui Eugenu si a corpulu oficiariloru dela regimentulu unguerescu de husari stationatu in districtulu Brasiovului, apoi contravisitele facute lor la Brasiovu de càtra mai multi oficiari din Romani'a si buna petrecere intre ei au scosu din totu cumpatulu pe diarele magiare, mai alesu pe cele din Transilvani'a. Ele se incurca in combinatiunile cele mai absurde. Ceea ce ne pare reu este numai, cã si càteva diare din Romani'a facu din visitele acestea casu multu mai mare decãtu merita si se confunda asemenea in combinatiuni exagerate. Mai alergã si Vándóry cu unu altu unguuru dela Bucuresci la Sinai'a, cã se intrebe pe com. Jul. Andrassy, cã ce sunt tóte acestea, apoi isi luara unu respunsu prea cum l'au meritatu. Comitele declarã calcarea de hotaru scornitura tendentióse, éra relative la visite in scurtu, cã si cum le-ar dice: Eu nu ve intrebu pe voi, care pe unde si cum ve petreceti. Am venitu la venatu in acésta regiuni minunate; lasati-me in pace.

La Mezó-Kövesd si Miskolez in Ungari'a se facura preparative, cã nici-odata de candu existu acelea orasie unde veni Maiestatea Sa imperatulu si regele la manevrele cele mari din anulu acesta.

Despre rezultatele generali ale secerisulu din anulu acesta adunate din tóta Ungari'a prin canale oficióse nu prea avemu sciri placute. Recolt'a fu mai puçina decãtu midiulocia, numai in unele tinuturi a fostu buna, in altele de midiulocu. Totusi pretiurile cerealielor nu se arca tare ceea ce se esplica din concurenti'a cerealielor rusesci, romanesci, americane. Intr'aceea migratiunea din Ungari'a se continua in man'a tuturoru pedecelor cãte i se punu. Securitatea publica este fórté periclitata chiaru si in capital'a Ungariei, precum o recunósce chiaru „P. Lloyd“ intr'unu articlu sarcasticu. Póte dice cã atentatele la viétia sunt la ordinea dilei.

Din strainatate.

Nici-o scire nu este atãtu de semnificativa cã cea din Franci'a, unde la nóuele alegeri parlamentarie republicanii moderati au culcatu la pamentu atãtu pe cele trei partide monarchice, càtu si pe socialisti si comunisti cu maiortate fórté considerabila asia, càtu republic'a conservativa fu asigurata din nou. Dara apoi indata dupa alegeri campani'a din Afric'a isi reluã cursulu seu din cauza cã locuitorii din Tunis, arabi, berberi etc. nu voru se scia de nici-o protectiune si amestecu alu Franciei in afacerile tieri lor.

Din celelalte tieri avemu astadata mai totu sciri efemere de prea puçina sau de nici-o valóre istorica, in càtu nu merita se impli colónele cu de acelea. Asia de ex. nihilistii din Russi'a, persecutiunea jidoviloru, atentatele irlandiloru si socialistii Germaniei isi urmédia drumulu lor cã si inainte cu 2—3 luni.

Sciri diverse.

— (Unu documentu romanescu dela 1482). In comun'a St. Mihaiulu-romanu, din Banatulu Timisiórei, s'a gasitu in podulu bisericeii unu praporu dela 1482. Elu pórtã pe o parte o inscriptie slavica, pe cealalta romanésca. Remarcabilu este, cã textulu romanu nu este scrisu cu caractere cirilice, ci latine. Avisu limbistiloru nostrii. (Luminatoriulu).

— (Cassele de Economii in Romani'a).*) Amu aretatu dejã in resumatu rezultatele primelor trei luni de existenta ale caselor de economii din Romani'a. O publicatiune oficiala ne face cunoscuta acum proportiunea, in care s'au grabitu a profita de acésta institutiune diferitele clase ale societatii.

Numerulu totale alu depunetiloru in trimestrulu Aprile a fostu de 11,544, éra sum'a depusa de 329,598, ceea-ce revine in terminu mediu la 28 la 55 bani de fiacare depunetoru.

Dupa profesiuni, deponentii se repartiescu astfel:

*) Ceea ce se dice la noi Cassa de pastrare (Sparcassa), in Romani'a se numesce Cassa de economia. Acestu modu de a invetia pe poporu cum se'si pastredie din castigu, s'a inceputu in Romani'a numai in anulu acesta, si elu prinde radecini. Red.

143 militari au depusu	lei	15,175
965 functionari	"	73,923
290 comercianti	"	28,628
98 lucratori	"	9,002
108 servitori	"	15,171
8504 minori	"	73,841
1456 diferite alte profesii	"	113,858.

Din acestu tablou comparativu resulta că mai tóte clasele societati au inceput a întielege, unii mai multu alti mai puçinu, inportanti'a casselor de economia si scopulu bine-facatori ce ele urmarescu. Evidentu că numerulu de 11,544 deponenti cu o economia de 329,598 lei pentru una poporatiune de 5 milióne locuitori, cá a nóstra, este fára indoiala fórté neînsemnata; cu tóte acestea, avendu in vedere că acestu resultatu este obtínutu numai in tímpu de 3 luni de dile, si inca la începutulu functionarii casselor de economie, trebue se recunóscemu că elu este satisfacatoru, si dá locu la increderea, că poporatiunea actuala va incepe a se deprinde cu economi'a, de care o imensa majoritate are trebuintia pentru viitoriu.

In ceea ce privesce generatiunea tenera, economiele realizate de ea in trei luni si numerulu deponentilor, este cu deosebire satisfacatoriu. Cifr'a de 73.841 lei strinsi la cassele de economie dela micii elevi, dela acei cari nu au in manile lor decât neînsemnate sume, ce li se dau pentru a'si satisfice órecari inocente placeri de copilarie, este, candu contámu cá ea este aprópe egala cu economiele realizate dela functionari, unu faptu elocinte, care ne dá frumoşe sperantie pentru viitoriu! Acésta ne incredintédia deplinu, cá acésta tenera generatiune va întielege mai bine de câtu cea actuala spiritulu de economie, cá va invetiá se dea mai mare importantia acestui puternicu mijlocu de formatiune a capitalelor, economi'a, caus'a generatrice a progresului materialu si moralu alu unei natiuni.

Éta pentrece atragemu cu deosebire atentiunea corpului profesoralu insarcinatu a propagá spiritulu de economie printre elevi, a'i invetiá cá trebue se cugete la imbunatatirea starii lor materiale, ne lasandu-se in voi'a hasardului, a'i stimulá in fine se profite de avantajulu ce le punu la dispositie cassele de economii.

In lun'a lui Iuliu, sum'a depunerilor a fostu de lei 135.125, éra restituirile de 14.738 lei. Totalulu economielor remase in cassa la 31 Iuliu au fostu de 439.831 lei. („Curier. fin.“)

— (Invitare) pentru p. t. dd. si familii, la petrecerea ce se va tinea de cátra reuniunea sodalilor romani din Sibiu impreunata cu productiune in cantari si declamatiuni, de chorulu reuniunei sodalilor romani pe lângá concursulu orchestrelor capelei orasienesce. Petrecerea se va tinea in sal'a dela „Imperatul romanilor“ Dumineca sér'a la 8 óre in 4 Septembrie c. n. 1881. Detaiurile se vedu in program'a separata. Dupa productiune jocu. Inceputulu la 8 óre sér'a. Intrarea de persóna 1 fl. v. a. Loj'a mare 3 fl., loj'a mica 2 fl. Damele si garde-de damele sunt scutite de tax'a intrarei. Bilete se potu capetá de Vineri in 2 Septem. c. n. pâna Sambata in 3 Septembrie c. n. pâna la 12 óre in bolt'a tipogr. archidiececane strad'a Macelarilor Nr. 37 si sér'a la cassa. — Venitul curatu e destinat in favórea reuniunei sodalilor romani din Sibiu. Oferte marinimóse se voru primí cu multiamifa, si se voru publicá pe cale diaristica.

Sibiu, in 16/28 Aug.

Comitetulu reuniunei.

— (Program'a petrecerei) arangiata de reuniunea sodalilor romani din Sibiu, care va avea locu la 4 Septembrie st. n. in sal'a dela „Imperatul romanilor“ este: 1. „Marsiu nationalu“ esecutatu de capel'a cetatii. 2. „Cantecu ostasiescu“ de Alexandri, compusu de Flechtenmacher, esecutatu de chorulu sodalilor. 3. Ouverture, „Martha de Flotow“, esecutatu de capel'a cetatii. 4. „La industri'a romana“, declamata de sodalulu J. Simoneti. 5. „Ros'a romana“ Quadrille de Brandner, esec. de capel'a cetatii. 6. „Gondolet'a“ de Flechtenmacher, esecutata de chorulu sodalilor. 7. Portpouri din oper'a „Faust“, de Gounod, esecutata de capel'a cetatii. 8. „Dulce Bucovina“, arangiata de dirig. chor C. Frühling, esecut. de chorulu sodalilor. 9. „Souvenir de Mehau'a“, de Klein, esec. de capel'a cetatii. 10. „Paz'a Dunarei“, marsiu triumfal, esecut. de chorulu sodalilor.

Sibiu, in 20 Aug. (1 Sept.) 1881.

Comitetulu.

O scurta descriere a tinutulu din valea Rocnei si a teritoriului montanu de acolo.

Arduum videtur
res gestas scribere.
Sallustius.

(Urmare.)

In faci'a fontanei este o estrada si pentru preambulare unu foisoru (coridoru) in semicercu, éra mai

la vale cabinele pentru bai calde, apoi ospetaria fórté spaciósa si cu mai multe incaperi, éra vis-avis de acésta alta ospetaria cu mai multe incaperi, si mai in josu in partea drépta dela drumu ospetari'a cea bine cercetata pentru mancarile cele gustuóse, bune si eftine, proprietate a unui particulariu si in nemijlocita apropiere de acésta mai multe case ale privatiloru pentru óspeti.

Giuru inpregiuru de acésta scalda se întindu campuri si fenatie, care dau ochiului o placere incantatória, pentrecá florile alpestre cu mirosulu loru celu farmecatoriu si cu o varietate pitoresca, marescu placerea omului.

De asupra fontanei principale in departare cá de 300 pasi vedi vill'a presiedintelui dela Odorheiulu secuiescu Joanu Florianu, care a fostu smulsiu din sinulu poporulu seu si aruncatu intre unu elementu strainu, singuru din cauza cá s'a luptatu pentru progresulu si cultur'a poporulu din granitia. Candu amu amblatu noi pe acolo, acea villa pare cá jalea pe domnulu seu din departare, si'lu chiamá dicéndu'i:

Alérga cu ventulu ce bate sér'a
Si-ajunge cu cela ce bate in diori
Sub cerulu liberu, ce tóta vér'a
Reversa róua de lacremiori.
Vino iubite cu visurile'ti scumpe
Ce-adesu in cerigri me transportati
Poterea vóstra, cá-ci mi se rumpe
Chiuru animiór'a de doru de frati.

Dela scalda si dela peronulu acelora se întindu in mai multe parti cali frumoşe si bine asternute pentru óspetii cari voru se ésa la preambulare. Aceste sunt de ambe partile plantate cu acati si fragari, care dau de presentu puçina umbra, pentrecá sunt teneri si corón'a ramuriloru loru inca nu este de ajunsu desvoltata si crescuta; in puçini ani inse crescúndu voru implini si acésta lacuna.

Pentru excursiuni ocazionale, ce voru cá se faca óspetii pe la scaldele dela Aniesiu, ori colo dela Valea-vinului unele in departare de 1 óra, éra celelalte de 3 óre, si unde la celea dela Valea-vinului se afla ap'a cea mai renumita, care întrece pe cea dela Borszék, pentrecá este între paduri de bradu si de o potere éstraordinaria, se capeta loco Sangeorgiu carutiale cele mai comóde, bune si eftine, éra pentru comunicatiunea cu lumea din afara este in Sangeorgiu o statiune postala.

Pentru distractiunea óspetiloru sunt mai multe diurnale, biliarde si stadie de popice cu globuri.

Poporulu din Sangeorgiu de unu esterioru frumosu si totdeauna imbracatu cá in vestminte de serbatóre, fiindu din natura fórté ospitalu, indemanatecu si gata spre servire intocma cá italianulu, s'a îngrijitu de locuintie bune, curate cá oglind'a si bine arangiate asia, in câtu scaldele sau baile dela Sangeorgiu, cum le numescu romanii de preste Carpati, potu cuprinde in ori si ce tímpu preste 1000 de óspeti, fára cá se aiba cineva cauza de a se plange cá ar fi fostu smulsiu si spoliatu.

Altcum societatea „Hebe“ isi dá tóte silintiele cá se infrumsetiedie aceste calde minerali si se le provéda cu tóte comoditatile si confortulu recerutu, din care cauza se póte sperá, cá celu multu in 10 ani, deschidéndu-se si drumulu de fieru pâna la Bistritia, de unde poti ajunge cu trasur'a in 4 óre pâna la Sangeorgiu, aceste calde voru rivalisá cu ori-care altele din Transilvani'a, pentrecá spre esemplu ap'a dela Valcele*) a pierdutu fórté multu din poterea ei ce o a avutu, de candu proprietarii de acolo s'au incercatu cá se potentiedie isvórele si in locu de a deschide vre-unu isvoru de apa minerala mai tare, s'au ivitu si stracuratu isvóre de apa dulce sau naturala, si acum sunt siliti a repará in câtuva érórea loru cu ajutoriu de sare amara. Scaldele dela Tusnád, faci'a de cele din Valea-vinului nu merita comparatiune, din cause prea bine cunoscute. Borseculu fiindu situatu intru o regiune prea departata si muntósa, unde tímpulu este supusu la schimbarile cele mai dese, adesea impreunate cu frigu de nesuferitu in tímpu de véra, impedece pe óspeti a merge acolo, pentrecá si drumulu este fatigosu, lungu si nu asia bine asternutu cá celu din Valea Somesului.

Regiunea scaldelor dela Sangeorgiu inca este admirabila, pentrecá Sangeorgiu si scadele minerali de acolo sunt incungurate intru o distantia cá de 2 óre cu o coróna de munti inalti acoperiti cu paduri de bradu, éra in a dóu'a linia cu unu lantiu de dealuri acoperite cu paduri de fagu si bradu, si in nemijlocita apropiere cu campurile cele mai frumoşe, unde vedi pe poporulu muncitoriu de acolo lucrandu din reversatulu dilei pâna in nópte, unde audi vitele mugindu si unde turmele de oi se preambala in distantia mai mare, ascultandu singuru de fluierulu pastoriloru, éra paserile si priveghitóra, vrendu a face cá canteculu loru se resune preste aceste plaiuri, placeri si avutii ale ómeniloru, iti amintescu poesi'a laureatulu poetu romanu George Sionu, care canta:

O priveghitóre,
Dulce cantatóre
Alui Domnedieu,
Canti tu de placere,
Sau dai mangaiere
Sufletulu meu?
Plangi tu cu suspine,
Sau me plangi pe mine,
Care plangu mereu.

O priveghitóre! canta, nu 'ncetá,
Cá-ci acelu ce plange, te va ascultá.

Despartíndu-me de Sangeorgiu nu-am pregetatu a promite cá'lu voiú mai cercá, dara nu pentru a sburá cá in anulu trecut, cá se vedu si se'mi reamintescu tóte dealurile, valile si peraele, cipentru a întineri acilea, cá-ci eu tragu la aceste locuri cá la patri'a mea natala si dorescu:

*) Elópatak.

Se trecu unu munte, se trecu o vale,
Sburandu cá radi'a din stea in stea,
Cá-asia imi vine se fiu pe cale
Si-asia m'asiu duce la tíer'a mea.

Esindu din Sangeorgiu ajungemu intru 1½ óra la Feldru, unu satu frumosu si cu o bisericu maiestatica, unde aflamu mormentulu bravulu Leontinu Luchi fostulu adjutantu alu generalulu si gubernatoriulu din Transilvani'a Ludovicu Wohlgemuth, éra dupa aceea c. r. pretore si mai in urma vice-capitanu si presiedinte alu sedriei districtuale din Naseudu, precum si alu lui Basiliu Nascu, care s'a luptatu atáta pentru recastigarea drepturiloru avitice ale poporatiunei din fostulu alu 2-lea regimentu romanescu de granitia, alu acelu barbatu de constantia rara, care spaimentase si pe ministrulu de finantie din Austri'a, candu i-a dusu cu o carutióra actele si documentele cele multe, cu care au comprobatu drepturile romaniloru din acelu tinutu, si candu i-a aretat, cá acelu tinutu ar fi in dreptu cá se pretinda dela erariu o desdaunare de 1,508.288 fl. 29 cri v. a. care sumá i s'a trasu din veniturile sale si s'a întrebuintiatu pentru scopuri militare, cari in sensu mai largu au fostu in folosulu patriei comune.

Óre care natiune din acésta patria va fi in stare se produca documente de atáta sacrificiu de avere si de sange, cá miculu districtu de 44 comune ale fostulu alu 2-lea regimentu romanescu de granitia, fára cá se i se faca vreo remuneratiune, fára cá se i se recunóscá aceste sacrificii, pe candu altii pentru lingusiri au primitu bunuri întregi inscrite pe câte 99 de ani si pe acésta cale si-au pusu temeiulu la bunastarea bisericelor si institutelor loru de crescere; éra romanulu a fostu lipsitu si de acelu daru imperatescu cá tinutulu fostulu alu 2-lea regimentu de granitia se formédie unu districtu politicu in acésta patria, de sine statatoriu; a fostu lipsitu de acelu centru, pe care'lu potea numi romanescu si a fostu incopciatu éra cu acei compatrioti, carora le place cá se aiba si cutitulu si pânea in man'a loru, éra Naseudulu lasandu-se cá se seracéscá, se fia coplestitu de lepr'a jidovéscá.

Totu in Feldru este leaganulu maiorulu Leo Popp, care a comandatu batalionulu 1-ú din regimentulu alu 2-lea romanescu de granitia in espeditiunea dela 1848, si acestu maioru este tatalu generalulu de brigada Leonida Popp, care cá siefu de statu maioru in espeditiunea din Bosni'a a condusu trupele armatei comune la luarea Seraievului si actú se afla in Tridentu.

Feldrulu este si locul nascerei octagenariulu Gabriele Popp locotenentu in pensiune, care dinpreuna cu tatalu meu au mersu in 1848 la colonelulu Baronu Jovich de l'au provocatu cá se paraséscá Naseudulu si tinutulu regimentulu in restímpu de 48 óre, pentrecá érá suspitionatu de magiarofilu.

(Va urmá.)

La vederea atátoru acte interesante si chiaru istorice, câte apparu in afacerile nóstre nationali, ni se cere cá se deschidemu abonamentu nou chiaru de acuma pâna la 31 Decembre. Ilu deschidemu prin acésta cu Nr. 66 pe 4 luni si 13 dile cu 3 fl. v. a. si afara din monarchi'a austro-unguréscá cu 8 franci.

Redactiunea Observatoriului.

Nr. 412. E. R.

Publicatiune.

La dorinti'a publiculu subscrisulu Comitetu a decisu prelungirea espositiunei romane pâna la 2/4 Sept. a. c. inclusive, ceea ce se aduce prin acésta la cunoscintia publica.

Sibiu, in 1 Septembrie n. 1881.

(48)

Comitetulu espositiunei.

Pentru	sortatu graantie	cele mai acomodate
Originalu	Mayer	Treiaratorie
22.000 masine in activitate		Se se céra marc'a fabriciei
		
J. Grossmann		
Waitzner- strasse 76	Budapest'a	Waitzner- strasse 76

(33) 3-10

Editoru si redactoru responsabile: **G. Baritiu.**
Tipariulu lui **W. Kraft.**